

01

EU-MIDIS

Sondajul Uniunii Europene privind
minoritățile și discriminarea

Limba Română

2009

Date în obiectiv Primul raport | **Romii**

Agenția pentru drepturi fundamentale a Uniunii Europene (FRA)

EU-MIDIS

SONDAJUL UNIUNII EUROPENE PRIVIND MINORITĂȚILE ȘI DISCRIMINAREA

CE reprezintă EU-MIDIS?

EU-MIDIS înseamnă „Sondajul Uniunii Europene privind Minoritățile și Discriminarea”.

Acesta este primul sondaj la nivel european care își propune să intervieze grupurile de imigranți și minoritățile etnice cu privire la experiențele cotidiene legate de discriminare și victimizare.

Întrucât multe dintre incidentele legate de discriminare și victimizare nu sunt raportate și deoarece procedura actuală de colectare a datelor privind discriminarea și victimizarea împotriva grupurilor minoritare este limitată în multe state membre, EU-MIDIS asigură cele mai complete date la zi cu privire la gradul de discriminare și victimizare împotriva minorităților din Uniunea Europeană.

Pe parcursul anului 2008, au fost intervievați față în față, pe baza unor chestionare, în total 23.500 de imigranți și persoane aparținând unor minorități etnice din toate cele 27 de state membre ale UE.

De asemenea, în 10 state membre au fost chestionați 5.000 de reprezentanți ai populației majoritare care trăiesc în aceleași zone ca și minoritățile, pentru a putea compara rezultatele obținute la anumite întrebări-cheie.

Fiecare interviu a durat între 20 de minute și o oră și a constat într-o serie de întrebări detaliate.

Primul Raport „Date în obiectiv”

Acest raport se axează pe populația de etnie romă și este primul dintr-o serie de rapoarte EU-MIDIS „Date în obiectiv” care vizează rezultate specifice obținute în urma sondajului. Celelalte rapoarte vor viza diferite grupuri sau vor prezenta rezultatele de la o secțiune a chestionarului pentru toate grupurile participante la sondaj.

Celelalte grupuri interievate în cadrul sondajului EU-MIDIS includ persoane care provin din Africa de Nord, Africa Subsahariană, Turcia, fosta Iugoslavie, țările Europei Centrale și de Est (inclusiv statele membre UE) și Rusia.

La nivel de grup a reieșit că romii se confruntă cu cele mai ridicate niveluri de discriminare dintre toate grupurile chestionate în cadrul EU-MIDIS, și din acest motiv ei sunt primii asupra cărora ne îndreptăm atenția.

Rapoartele „Date în obiectiv” din cadrul EU-MIDIS oferă numai o situație introductivă a rezultatelor complete ale sondajului și au rolul de a prezenta cititorului anumite concluzii principale. Raportul complet privind rezultatele EU-MIDIS va apărea la momentul potrivit, iar fișierul complet de date ale sondajului va fi, de asemenea, pus la dispoziție pe site-ul web al Agenției, în momentul care toate rapoartele „Date în obiectiv” sunt făcute publice, astfel încât nimeni să nu poată întreprinde o analiză proprie a rezultatelor.

Pentru anii 2009 și 2010, sunt planificate 9 rapoarte „Date în obiectiv”, inclusiv următoarele:

- Experiențe legate de discriminare în 9 situații diferite – acoperind toate grupurile interievate din toate statele membre. Cele 9 situații se referă la: (1) căutarea unui loc de muncă; (2) locul de muncă; (3) căutarea unei locuințe de închiriat sau de cumpărat; (4) contactul cu personalul unităților medico-sanitare; (5) contactul cu personalul de asistență socială; (6) contactul cu personalul instituțiilor de învățământ; (7) cafenele, restaurante, baruri sau cluburi; (8) accesul în magazine; (9) deschiderea unui cont bancar sau obținerea unui împrumut.
- Experiențe legate de victimizare, inclusiv infracțiunile din motive rasiale, în 5 situații diferite – acoperind toate grupurile interievate din toate statele membre. Cele 5 situații se referă la: (1) furtul unui vehicul sau furtul din acesta; (2) furt sau tentativă de furt; (3) furtul unei proprietăți personale care nu implică forța sau amenințarea; (4) agresiune și amenințări; (5) hărțuire gravă.
- Experiențe cu autoritățile de punere în aplicare a legii, autoritățile vamale și de control la frontieră, efectuându-se comparații între toate grupurile chestionate și pentru acele state membre în care sondajul EU-MIDIS a interievat și reprezentanți ai populației majoritare care trăiesc în aceleași cartiere cu minoritățile.

PRIMUL RAPORT DATE ÎN OBIECTIV – PRINCIPALELE CONCLUZII PRIVIND POPULAȚIA DE ETNIE ROMĂ

Experiența discriminării ca rom

- În medie – unul din doi respondenți de etnie romă a fost discriminat cel puțin o dată în ultimele 12 luni.
- Romii s-au confruntat, în medie, cu 11 incidente legate de discriminare într-o perioadă de 12 luni.

Raportarea discriminării

- Între 66% și 92% dintre respondenții de etnie romă, în funcție de țara în care s-a desfășurat sondajul, nu au raportat cel mai recent incident legat de discriminare din ultimele 12 luni niciunei organizații competente sau de la locul în care s-a produs acesta.
- Principalul motiv pentru care aceștia nu raportează incidentul este că prin raportarea discriminării „nu s-ar întâmpla sau nu s-ar schimba nimic”.
- 23% dintre respondenții de etnie romă evită anumite locuri din cauza unui potențial tratament discriminatoriu, ceea ce sugerează faptul că gradul de discriminare ar fi mai ridicat dacă măsurile de evitare nu ar fi adoptate.

Conștientizarea drepturilor lor și a mecanismelor de depunere a plângerilor

- La întrebarea dacă ar putea numi o organizație care să le ofere sprijin în cazul în care ar fi discriminați, în medie, 86% dintre romi nu au putut numi nicio astfel de organizație.

Percepția discriminării

- În medie, 69% dintre romi consideră că discriminarea din cauza originii etnice sau statutului de imigrant al unei persoane este larg răspândită în țara lor.

Experiența unei infracțiuni și infracțiunile din motive rasiale

- În medie – unul din patru respondenți de etnie romă a fost victima unor infracțiuni asupra persoanei – inclusiv agresiuni, amenințări și hărțuire gravă – cel puțin o dată în ultimele 12 luni.
- În medie – unul din cinci respondenți de etnie romă a fost victima unor infracțiuni asupra persoanei din motive rasiale – inclusiv agresiuni, amenințări și hărțuire gravă – cel puțin o dată în ultimele 12 luni.

- Romii care au fost victime ale unei agresiuni, amenințări sau hărțuiri grave s-au confruntat, în medie, cu 4 astfel de incidente pe o perioadă de 12 luni.
- 81% dintre romii care au afirmat că au fost victime ale unei agresiuni, amenințări sau hărțuiri grave în ultimele 12 luni au fost de părere că victimizarea a avut motive rasiale.

Raportarea de către victima unei infracțiuni

- Între 65% și 100% dintre romi, în funcție de țara în care s-a desfășurat sondajul, nu au raportat la poliție experiențele legate de victimizare.
- Neraportarea la poliție a experiențelor legate de victimizare a fost motivată, în principal, prin faptul că romii nu cred că poliția ar putea face ceva.

Contactul cu autoritățile de aplicare a legii și autoritățile vamale și de control la frontieră

- În medie – unul din trei respondenți de etnie romă a fost oprit de poliție în ultimele 12 luni, unul din doi respondenți considerând că motivul pentru care a fost oprit se datorează tocmai faptului că era rom.
- Romii oprii de poliție s-au confruntat în medie cu 4 astfel de situații pe o perioadă de 12 luni.
- În medie – unul din patru respondenți de etnie romă oprit de autoritățile vamale și de control la frontieră la întoarcerea în țară în ultimele 12 luni a considerat că motivul pentru care a fost oprit se datorează faptului că era de etnie romă.

Statul membru	Abreviere
Bulgaria	BG
Republica Cehă	CZ
Grecia	EL
Ungaria	HU
Polonia	PL
România	RO
Slovacia	SK

SONDAJUL

Majoritatea întrebărilor sondajului EU-MIDIS acoperă următoarele subiecte:

- întrebări privind experiențele respondenților legate de discriminare determinate de statutul de minoritar în diferite aspecte ale vieții cotidiene și măsura în care au raportat discriminarea
- întrebări privind percepția diferitelor tipuri de discriminare în țara în care trăiesc, precum și gradul de conștientizare a drepturilor lor și autoritățile către care să depună plângeri legate de tratamente discriminatorii
- întrebări privind statutul de victimă a unei infracțiuni al respondenților, inclusiv măsura în care aceștia au considerat că victimizarea s-a datorat parțial sau în totalitate statutului de minoritar și dacă au raportat victimizarea la poliție
- întrebări privind contactul cu autoritățile de aplicare a legii, autoritățile vamale și de control la frontieră și măsura în care

Chestionarul EU-MIDIS este disponibil pe site-ul web al Agenției:
www.fra.europa.eu/eu-midis/questionnaireEN

respondenții au considerat că au fost victimele unor practici discriminatorii pe fond etnic

În ceea ce privește punctele de mai sus, respondenții au fost întrebați cu privire la experiențele legate de discriminare și victimizare din ultimii 5 ani și din ultimele 12 luni. **Rezultatele raportate aici se axează pe experiențele respondenților din ultimele 12 luni.**

EȘANTION

Statele membre:
Bulgaria, Republica Cehă, Grecia, Ungaria, Polonia, România, Slovacia

În fiecare stat membru au fost intervievați 500 de respondenți Romi

Perioada de interviuare:

3 mai – 10 iulie 2008

Metoda de eșantionare:

- 1) Metoda itinerariului în zonele predominant urbane: Grecia și Ungaria
- 2) Metoda itinerariului la scară națională: Bulgaria, Republica Cehă, Polonia, România, Slovacia

EXPERIENȚE LEGATE DE DISCRIMINARE DIN ULTIMELE 12 LUNI

În medie, unul din doi romi intervievați în cadrul EU-MIDIS a fost discriminat din cauza etniei sale în ultimele 12 luni

Respondenții au fost întrebați cu privire la experiențele privind tratamentul discriminatoriu la care au fost supuși pe motive etnice în 9 situații cotidiene (a se vedea căsuța 1).

În medie, la nivelul celor 7 state membre în care romii au fost intervievați și în ceea ce privește cele 9 situații diferite

Căsuța 1

Situații de discriminare

EU-MIDIS i-a chestionat pe respondenți cu privire la discriminările suferite în ultimele 12 luni sau în ultimii 5 ani în 9 situații:

- 1) căutarea unui loc de muncă
- 2) la locul de muncă
- 3) căutarea unei locuințe de închiriat sau de cumpărat
- 4) contactul cu personalul unităților medico-sanitare
- 5) contactul cu personalul de asistență socială
- 6) contactul cu personalul instituțiilor de învățământ
- 7) la cafenea, restaurant sau bar
- 8) la intrarea într-un magazin
- 9) la deschiderea unui cont bancar sau obținerea unui împrumut

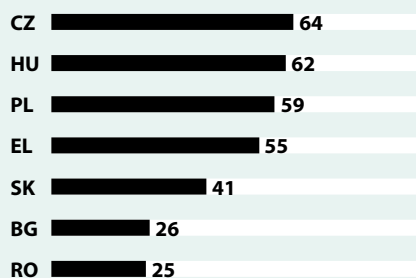
de discriminare, **47% din numărul total al respondenților s-au declarat victime ale discriminării din motive etnice în ultimele 12 luni.**

Figura 1 prezintă rata totală de discriminare aferentă celor 9 situații de discriminare chestionate, pentru fiecare stat membru.

Figura 1

Rata medie de discriminare

% persoane discriminate în ultimele 12 luni (9 situații)

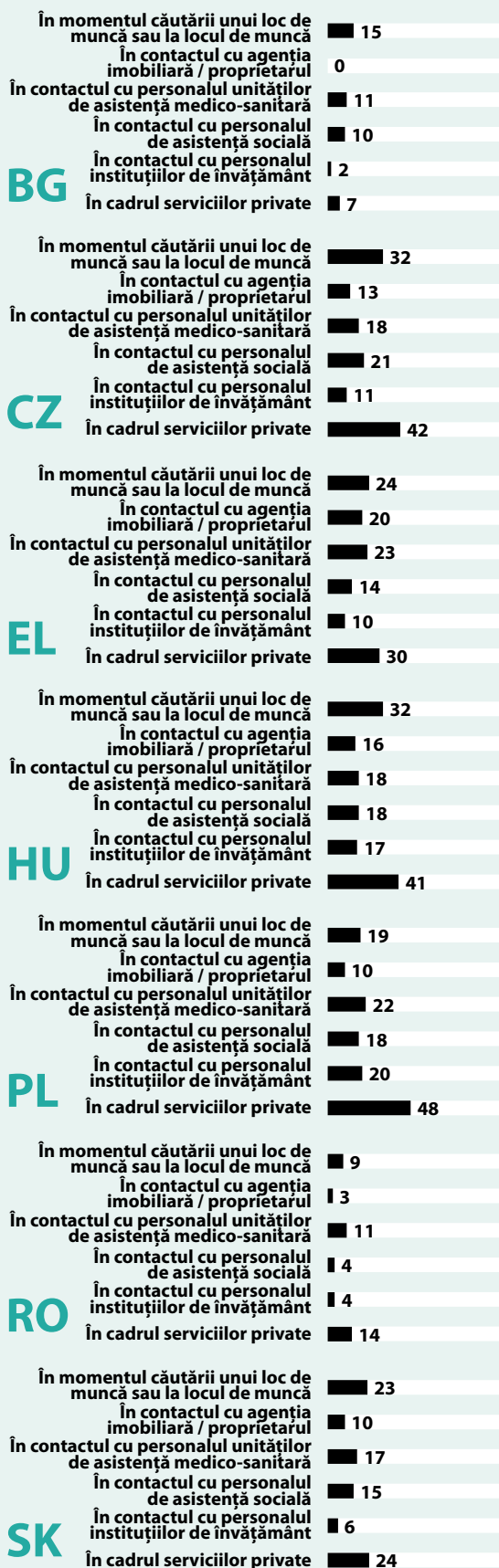
EU-MIDIS, întrebările CA2 – CI2

În Republica Cehă, respondenții de etnie romă au raportat cele mai ridicate niveluri de discriminare generală (64%), fiind urmați îndeaproape de cei din Ungaria (62%). Comparativ, respondenții din Bulgaria și România au raportat cele mai scăzute niveluri de discriminare.

Figura 2

Experiențe specifice legate de discriminare

- persoane discriminate în ultimele 12 luni
- persoane nediscriminate

EU-MIDIS, întrebările CA2 – C12

Rezultatele au demonstrat, de asemenea, că **romii discriminați au experimentat, în medie, 11 astfel de incidente de discriminare într-o perioadă de 12 luni**. Aceasta demonstrează că anumiți romi sunt predispuși să continue a fi discriminați, și, astfel, se poate propune ca strategiile de intervenție privind discriminarea să fie îndreptate spre acest grup foarte sensibil din cadrul comunităților de etnie romă.

Conform figurii 2, discriminarea în domeniul „serviciilor private” domină experiențele persoanelor legate de discriminare cotidiană¹, experiențele legate de locul de muncă situându-se pe locul al doilea în majoritatea țărilor participante la sondaj. În Polonia, Republica Cehă și Ungaria, peste 40% dintre respondenți au fost discriminați în ceea ce privește serviciile private în ultimele 12 luni. Comparativ, respondenții din majoritatea țărilor s-au simțit mai puțin discriminați în probleme legate de locuințe și în relația cu personalul instituțiilor de învățământ, care sugerează, de asemenea, că nu toți respondenții au copii și că nu toți și-au pus problema locuinței în ultimele 12 luni.

Un procent considerabil dintre respondenți, cuprins între 11 și 23%, arată faptul că aceștia s-au confruntat în ultimele 12 luni cu discriminări venite din partea personalului unităților medico-sanitare și, într-o mai mică măsură, din partea personalului de asistență socială. Analizarea în detaliu a acestor informații pentru fiecare țară ajută la evidențierea domeniilor în care discriminarea este foarte prezentă și a celor spre care, probabil, trebuie îndreptate politicile.

Figura 3

% dintre respondenți care nu au raportat discriminările niciunei organizații

Incidente în ultimele 12 luni, 9 situații

EU-MIDIS, întrebările CA4 – C14

Așa cum se arată în figura 3, respondenții au fost chestionați cu privire la raportarea experiențelor legate de discriminare. Un procent cuprins între 66% și 92% dintre respondenții din cele 7 state membre nu a raportat experiențele legate de discriminare niciunei organizații sau niciunui oficiu de tratare a plângerilor și nici la locul în care s-a produs discriminarea.

Sondajul EU-MIDIS arată faptul că discriminarea romilor este raportată într-o măsură nesemnificativă. Incidentele de discriminare înregistrate oficial dezvăluie numai „vârful aisbergului” în ceea ce privește gradul real de discriminare a romilor.

1 „Serviciile private” combină rezultatele pentru următoarele situații: discriminarea într-o cafea, restaurant sau bar; discriminarea la intrarea într-un magazin; discriminarea la deschiderea unui cont bancar sau la obținerea unui împrumut.

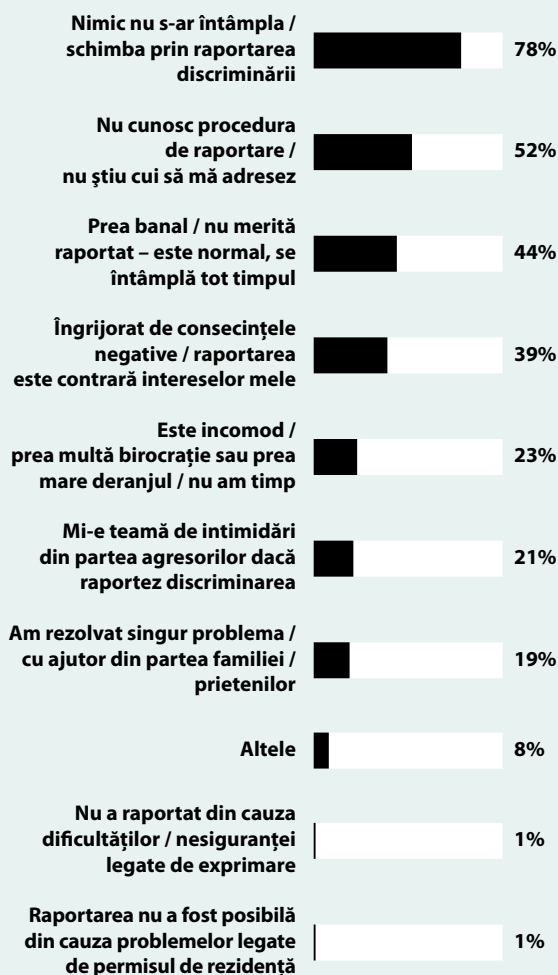
Prin transferarea acestor procente în date concrete **pe baza celor 3.500 de respondenți de etnie romă chestionați în cele 7 state membre pentru sondajul EU-MIDIS, 1.641 dintre aceștia s-au simțit discriminați în ultimele 12 luni, în timp ce 1.282 nu au raportat experiențele nicăieri.**² Dacă ar fi să înmulțim această cifră cu numărul populației de etnie romă din cele 7 state membre participante la sondaj, gradul de neraportare ar ajunge la mii de cazuri în fiecare an care nu ajung la niciun organism de tratare a plângerilor – inclusiv organismele statului și organizațiile neguvernamentale.

În continuare, sondajul i-a întrebat pe respondenții care au declarat că nu au raportat experiențele legate de discriminare cu privire la motivul pentru care nu au făcut acest lucru. Respondenții au dat diferite răspunsuri, clasificate de către interviuatori.

Figura 4

Motivul neraportării discriminărilor niciunei organizații (%)

Orice tip de discriminare (în cele 9 situații) în ultimele 12 luni

EU-MIDIS, întrebările CA5 – CI5

În medie, 79% dintre romii din cele 7 state membre chestionate nu au raportat experiențele legate de discriminare.

În ceea ce privește motivele neraportării, pe care figura 4 le prezintă pentru toate statele membre intervievate, există un răspuns recurent. Pe scurt, o majoritate covârșitoare a respondenților – 78% – este de părere că „nimic nu s-ar întâmpla sau nu s-ar schimba” prin raportarea experiențelor lor legate de discriminare unei organizații sau unui oficiu de tratare a plângerilor sau de la locul în care s-a produs discriminarea. În același timp, jumătate dintre respondenți nu cunosc metoda de raportare a discriminării, ceea ce ar putea sugera că aceștia ar raporta discriminarea dacă ar ști cum. Cu toate acestea, 44% nu consideră ca fiind utilă raportarea discriminării care reprezintă o parte din viața lor de zi cu zi.

Gravitatea acestor incidente este dovedită de faptul că **unul din cinci respondenți nu a raportat discriminarea de teama intimidărilor din partea agresorilor.** De asemenea, **39% din numărul respondenților și-au manifestat îngrijorarea cu privire la consecințele negative ale raportării unui incident.** Aceste rezultate relevă un sentiment de resemnare în ceea ce privește normalitatea discriminării pentru mulți romi, precum și lipsa cunoștințelor referitoare la modul de raportare a discriminării și autoritatea către care aceasta trebuie adresată, dublată de îngrijorarea legată de intimidare și consecințele negative în cazul unei raportări.

De asemenea, respondenții au fost întrebați dacă evită să frecventeze anumite locuri, cum ar fi magazinele sau cafelele, de teamă să nu fie supuși unui tratament aspru din cauza statutului de minoritar. Rezultatele arată că, în medie, din cele 7 state membre participante la sondaj, 23% dintre respondenții de etnie romă evită anumite locuri din cauza unui potențial tratament discriminatoriu. Acest tip de comportament preventiv scade șansele unui tratament discriminatoriu și se sugerează că fenomenul de raportare a discriminării ar fi mai bine reprezentat în lipsa adoptării acestor măsuri de evitare.

PERCEPȚIA DISCRIMINĂRILOR ȘI CONȘTIENTIZAREA DREPTURILOR

Pe lângă întrebările privind experiențele personale legate de discriminare, respondenții au fost întrebați despre percepția generală asupra gradului de discriminare din țara lor pe baza următoarelor temeuri: origine etnică sau statut de imigrant, vârstă, handicap, sex, religie sau credință și orientare sexuală.

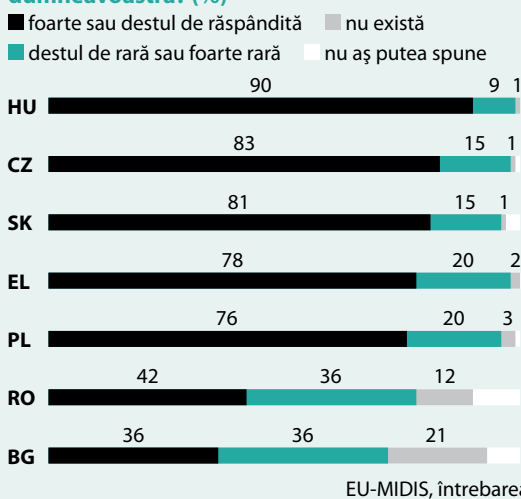
Majoritatea respondenților de etnie romă au considerat că discriminarea din cauza originii etnice sau statutului de imigrant este foarte sau destul de răspândită în țara lor – spre exemplu, 90% în Ungaria și 83% în Republica Cehă.

În Bulgaria și România, numai 36%, respectiv, 42% dintre respondenți au identificat discriminarea din cauza originii etnice sau statutului de imigrant ca fiind larg răspândită. Cu toate acestea, procentele sunt mai ridicate decât cele pentru alte categorii posibile de discriminări.

Dacă se compară concluziile sondajului în ceea ce privește **percepția** indivizilor vizavi de discriminare din motive etnice (figura 5) cu **experiențele raportate** de aceștia legate de discriminare pe motive etnice (figura 1), se observă că acele state membre în care respondenții înregistrează un nivel ridicat de percepție a discriminării, raportează și un grad crescut de experiențe efective legate de discriminare, în timp ce statele membre cu nivel scăzut de percepție raportează un grad scăzut de experiențe.

Figura 5

Discriminarea bazată pe originea etnică sau statutul de imigrant este larg răspândită în țara dumneavoastră? (%)

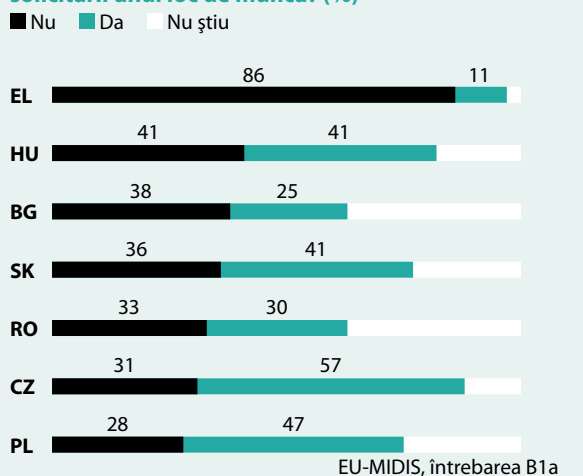

Respondenților le-a fost adresată o întrebare cu privire la gradul de conștientizare a legislației antidiscriminare din țara lor (figura 6). În momentul în care au fost întrebați în legătură cu existența unei legislații care să nu permită discriminarea din motive etnice în momentul căutării unui loc de muncă, majoritatea respondenților, cu excepția celor din Republica Cehă, au declarat fie că nu există, fie că nu au cunoștință de existența unei astfel de legislații. Un procent de 86% dintre respondenții din Grecia au afirmat că nu există o astfel de legislație.

Percepția indivizilor vizavi de discriminare tinde să reflecte experiențele efective ale acestora legate de discriminare.

Figura 6

Există o lege care nu permite discriminarea din cauza originii etnice sau a statutului de imigrant în situația solicitării unui loc de muncă? (%)

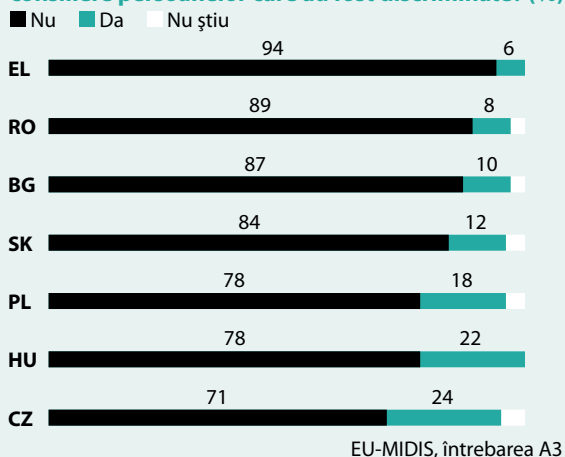

Având în vedere faptul că legislația europeană împotriva discriminării din motive rasiale sau etnice în domeniul ocupării forței de muncă este în prezent în vigoare pe întreg teritoriul UE, lipsa conștientizării drepturilor sugerează faptul că mesajul referitor la drepturile împotriva discriminării nu ajunge la unele dintre cele mai vulnerabile minorități din Europa.

De asemenea, sondajul a solicitat respondenților să identifice orice organizație din țara lor care poate oferi consiliere sau suport persoanelor care au fost discriminate din orice motiv. Așa cum se arată în figura 7, un procent cuprins între 71 și 94% dintre respondenți nu au putut numi nicio organizație. **În concluzie, rezultatele indică faptul că, deși respondenții de etnie romă din cele 7 țări se confruntă cu grade foarte ridicate de**

Figura 7

Cunoașteți vreo organizație care oferă suport sau consiliere persoanelor care au fost discriminate? (%)

discriminare, ei nu știu că, în general, această discriminare poate fi ilegală și, de asemenea, nu pot numi organizații din țara de origine – fie organisme de stat, fie organizații neguvernamentale – care să îi poată ajuta.

EXPERIENȚA UNEI INFRAȚIUNI ÎN ULTIMELE 12 LUNI

În medie, din cele 7 state membre intervievate, **32% dintre respondenții de etnie romă au fost victime ale unor infracțiuni în ultimele 12 luni în ceea ce privește cele 5 tipuri de infracțiuni chestionate** (a se vedea căsuța 2).

Căsuța 2

Situații de victimizare

Sondajul EU-MIDIS a intervievat respondenții cu privire la victimizarea suferită în ultimele 12 luni sau în ultimii 5 ani, în 5 situații:

- 1) furtul unui vehicul sau dintr-un vehicul
- 2) furt sau tentativă de furt
- 3) furtul unei proprietăți private care nu implică forță sau amenințări
- 4) agresiuni și amenințări
- 5) hărțuire gravă

Hărțuirea gravă a fost inclusă în rândul celor 5 tipuri de infracțiuni chestionate. Deși hărțuirea nu este propriu-zis o „infracțiune” în multe dintre statele membre, o serie de sondaje privind victimizarea cuprind întrebări referitoare la hărțuire într-un efort de a surprinde incidente care deseori pot intimida indivizii. Întrucât această întrebare a fost adresată după întrebări referitoare la discriminare și la sfârșitul unei serii de întrebări cu privire la victimizarea infracțională, respondenții au fost îndrumați spre ideea de hărțuire în contextul unei infracțiuni mai curând decât în contextul discriminării și neplăcerilor zilnice. Sondajul relevă faptul că în medie, la nivelul celor 7 state membre, 61% dintre victimele hărțuirii o consideră a fi „gravă”, ceea ce demonstrează că este un domeniu care trebuie pătruns din punctul de vedere al impactului asupra vieților indivizilor.

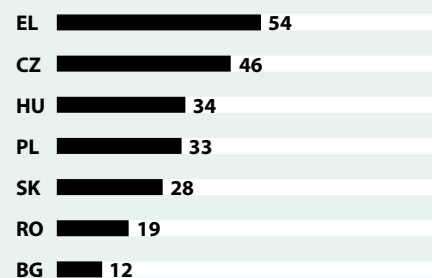
Figura 8 prezintă rata globală de victimizare pentru aceste 5 tipuri de infracțiuni, pentru fiecare dintre cele 7 state membre participante la sondaj.

Respondenții de etnie romă din Grecia au raportat cel mai ridicat nivel de victimizare globală, fiind urmați de cei din Republica Cehă.

Figura 8

Rata medie de victimizare

% persoane victimizate în ultimele 12 luni (5 infracțiuni)

EU-MIDIS, întrebările DA2 – DE2

În medie la nivelul celor 7 state membre participante la sondaj, 79% dintre romi nu au raportat experiențele legate de agresiuni, amenințări sau hărțuire gravă la poliție.

Comparativ, respondenții romi din Bulgaria și România au raportat cele mai scăzute niveluri de victimizare, un rezultat conform cu concluziile sondajului cu privire la nivelurile scăzute de discriminare înregistrate în aceste două țări, comparativ cu celelalte state membre participante la sondaj.

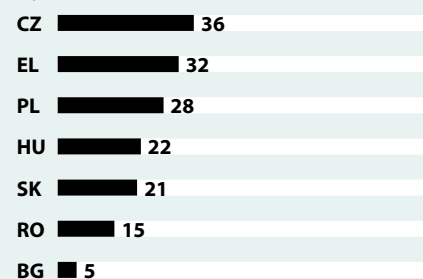
Privind în mod special **infracțiunile contra persoanei – și anume: agresiuni, amenințări și hărțuire gravă** – sondajul arată că, în medie, în cele 7 state membre participante la sondaj, **23% dintre respondenți au fost victimele unei sau mai multor infracțiuni contra persoanei în ultimele 12 luni.**

Romii care au fost victime ale unei agresiuni, amenințări sau hărțuiri grave au suferit în medie 4 astfel de incidente pe o perioadă de 12 luni. Aceasta arată că infracțiunile contra persoanei reprezintă o problemă frecventă pentru o parte a

Figura 9

Rata de victimizare pentru infracțiunile contra persoanelor: atac, amenințare sau hărțuire deosebit de gravă

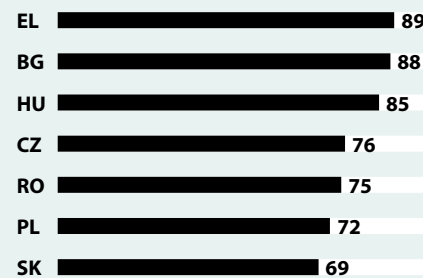
% persoane victimizate în ultimele 12 luni

EU-MIDIS, întrebările DD2 și DE2

% dintre respondenți care nu au raportat infracțiunile contra persoanelor: atac, amenințare sau hărțuire deosebit de gravă

Incidente în ultimele 12 luni

EU-MIDIS 2008, întrebările DD11 și DE10

Concluziile sondajului indică faptul că trebuie lucrat foarte mult pentru a stimula încrederea romilor în poliție astfel încât să poată raporta experiențele legate de victimizare.

comunității rome și sugerează faptul că ar putea fi necesare intervenții orientate care să vizeze cauzele victimizărilor repetate și modalitățile de combatere eficientă a acestora.

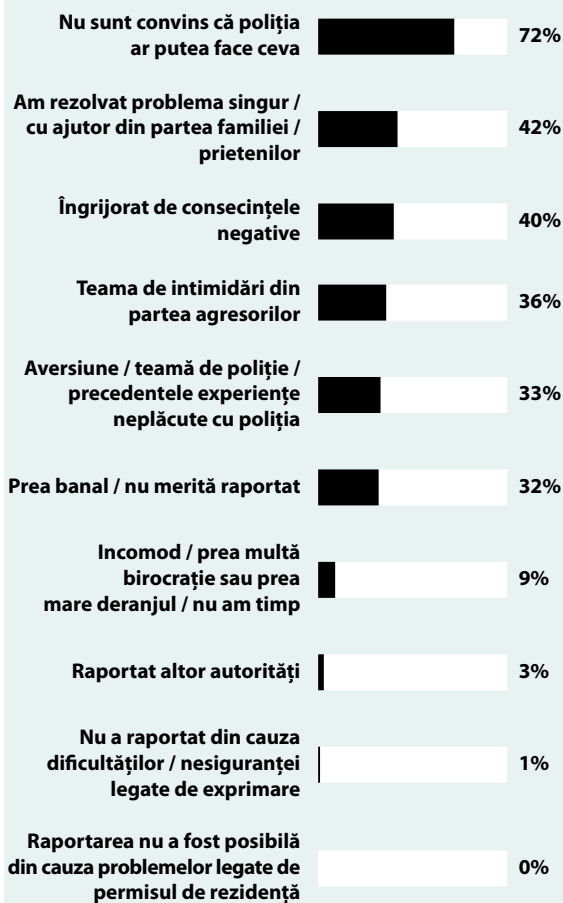
Figura 9 prezintă o situație separată a procentelor tuturor respondenților din fiecare stat membru care au fost victime ale unor infracțiuni contra persoanelor în ultimele 12 luni; acestea variază de la numai 5% în Bulgaria până la 36% în Republica Cehă. De asemenea, se arată și procentul respondenților din fiecare stat membru care au fost victime ale unor infracțiuni contra persoanelor și care nu au raportat victimizarea la poliție; acestea variază între 69% în Slovacia la 89% în Grecia.

În ceea ce privește rata foarte scăzută de raportare a discriminărilor, concluziile sondajului EU-MIDIS indică faptul că majoritatea romilor nu raportează la poliție experiențele legate de victimizare. Trebuie avut în vedere acest aspect, dat fiind că multe dintre aceste infracțiuni sunt agresiuni și amenințări.

Respondenților care nu au raportat experiențele legate de infracțiuni contra persoanei li s-a solicitat să furnizeze motivul pentru care nu au făcut acest lucru. S-au primit numeroase răspunsuri, iar interviatorii le-au înregistrat în mod corespunzător.

Figura 10 prezintă sub formă de medie motivele respondenților în ceea ce privește neraportarea infracțiunilor la poliție pentru toate statele membre intervievate. Rezultatele demonstrează că motivele neraportării sunt mai puțin legate de caracterul neimportant al unui incident (32%) și depind mai mult de lipsa încrederii în instituția poliției (72%). În același timp, 33% au declarat că motivul pentru care nu au raportat infracțiunea implică aversiunea sau teama față de poliție sau un precedent neplăcut cu aceasta.

Figura 10
Motive pentru neraportarea victimizării (%)
În ceea ce privește incidentele din ultimele 12 luni

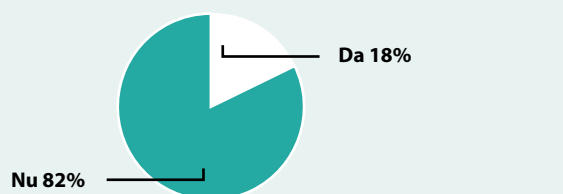
EU-MIDIS, întrebările DD13 și DE12

PONDEREA INFRAȚIUNILOR DIN MOTIVE RASIALE DIN ULTIMELE 12 LUNI

Într-un efort de a documenta infracțiunile din motive rasiale, sondajul EU-MIDIS a solicitat respondenților să precizeze dacă sunt de părere că experiențele lor legate de victimizarea infracțională din ultimele 12 luni s-au produs parțial sau în totalitate din cauza statutului de minoritar.

Figura 11 indică faptul că **18% din numărul total al persoanelor de etnie romă intervievate în cadrul EU-MIDIS consideră că au fost victime ale unei agresiuni, amenințări sau hărțuiri grave din motive rasiale în ultimele 12 luni**. Cu alte cuvinte – **din cei 3.500 de respondenți de etnie romă, 624 au fost victime ale unei agresiuni, amenințări sau hărțuiri grave din motive rasiale în ultimele 12 luni**³. Având în vedere faptul că majoritatea covârșitoare a respondenților romi a indicat faptul că aceștia nu au raportat victimizarea, se poate presupune că numărul infracțiunilor rasiste înregistrate oficial redă o mică parte din amploarea reală a problemei.

Figura 11
Procentul total de respondenți de etnie romă intervieuți care se declară victime ale unei agresiuni, amenințări sau hărțuiri grave din motive rasiale în ultimele 12 luni

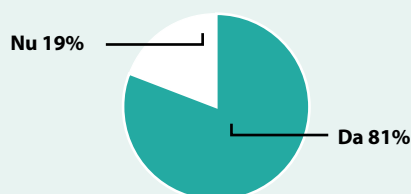

EU-MIDIS, întrebările DD4 și DE5

Sondajul a continuat prin adresarea unor întrebări acelor respondenți care s-au declarat victime ale unei agresiuni, amenințări sau hărțuiri grave în ultimele 12 luni cu privire la măsura în care victimizarea lor s-a datorat parțial sau în totalitate statutului etnic al acestora. Cu alte cuvinte – incidentul a avut motive rasiale? Astfel cum se arată în figura 12 – majoritatea

Figura 12

Victimizarea pe motive rasiale identificată de respondenții care se declară victime ale unei agresiuni, amenințări sau hărțuiri grave în ultimele 12 luni (%)

EU-MIDIS, întrebările DD4 și DE5

covârșitoare a victimelor au considerat că incidentul a avut motive rasiale. Pentru a susține această concluzie, 73% dintre respondenți au identificat membrii populației majoritare ca fiind autorii ultimei agresiuni, amenințări sau hărțuiri grave pe care au suferit-o.

Dovezile de mai sus cu privire la agresiunea, amenințarea și hărțuirea gravă din motive rasiale au o importanță aparte și, atunci când sunt alăturate concluziilor sondajului referitoare la nivelul scăzut de raportare la poliție a infracțiunilor contra persoanei, sprijină concluziile Agenției incluse în Rapoartele anuale actuale potrivit cărora subestimarea numărului de infracțiuni rasiale în majoritatea statelor membre ale UE constituie o reală problemă.

81% dintre respondenții care s-au declarat victime ale unei agresiuni, amenințări sau hărțuiri grave consideră că victimizarea a avut motive rasiale.

CONTACTUL CU AUTORITĂȚILE DE APLICARE A LEGII, AUTORITĂȚILE DIN DOMENIUL IMIGRAȚIEI ȘI AUTORITĂȚILE VAMALE ȘI DE CONTROL LA FRONTIERĂ

Respondenților li s-a solicitat să răspundă la o serie de întrebări referitoare la contactul cu autoritățile de aplicare a legii și autoritățile vamale și de control la frontieră.

Întrebările cu privire la contactul cu autoritățile de aplicare a legii a urmărit identificarea experiențelor legate de aplicarea unui tratament discriminatoriu de către poliție. În acest sens, fiecare respondent a fost întrebat dacă a fost sau nu oprit de poliție în ultimele 12 luni și, în cazul în care a fost oprit, intervievatorul a adresat o serie de întrebări detaliate cu privire la următoarele aspecte: cât de des a fost oprit de poliție în ultimele 12 luni, dacă se afla pe stradă sau într-un vehicul sau mijloc de transport public în momentul în care a fost oprit, **dacă este de părere că a fost**

În medie, la nivelul celor 7 state membre participante la sondaj, unul din patru respondenți romi consideră că a fost oprit în ultimele 12 luni de autoritățile de control la frontieră din motive etnice.

oprit din cauza statutului de minoritar (cunoscut sub numele de „profil etnic”), cum a procedat poliția în timpul opririi și dacă a fost tratat respectuos. (Rezultatele complete ale acestei părți a sondajului care compară experiențele legate de opririle autorităților de aplicare a legii pentru toate grupurile interviuate din toate statele membre vor fi analizate în continuare și publicate într-un alt raport „Date în obiectiv” în cadrul sondajului EU-MIDIS.)

Figura 13 sintetizează concluziile cercetărilor în ceea ce privește procentul de respondenți de etnie romă din fiecare din cele 7 state membre care au declarat că au fost opriți de autoritățile de aplicare a legii în ultimele 12 luni. Rezultatele prezintă o variație semnificativă în rândul statelor membre, 56% dintre respondenții din Grecia declarând faptul că au fost opriți în ultimele 12 luni, la polul opus aflându-se Bulgaria cu numai 14%.

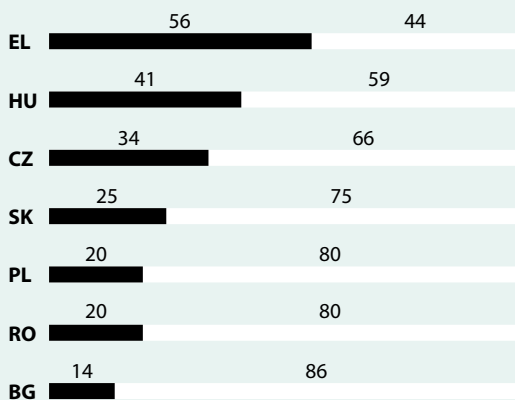
În ceea ce privește procentele raportate pentru tratament discriminatoriu și victimizare, Bulgaria și România înregistrează procente scăzute atunci când vine vorba despre opririle poliției. Această concluzie reflectă un nivel mai scăzut de expunere a romilor în cadrul societăților dominante din aceste țări, inclusiv acțiunile de competență poliției – așadar, mai puține ocazii de a fi opriți. Ca o alternativă, amploarea acțiunilor de competență poliției poate fi, pur și simplu, mai scăzută în unele țări.

Figura 13

Opriți de poliție (%)

În ultimele 12 luni

■ Da □ Nu

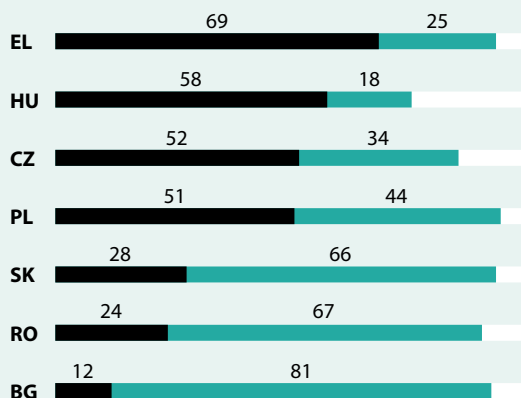
EU-MIDIS, întrebarea F3

Figura 14

Percepția asupra profilului în momentul opririi de către poliție (%)

În ultimele 12 luni

■ Da ■ Nu ■ Nu știu

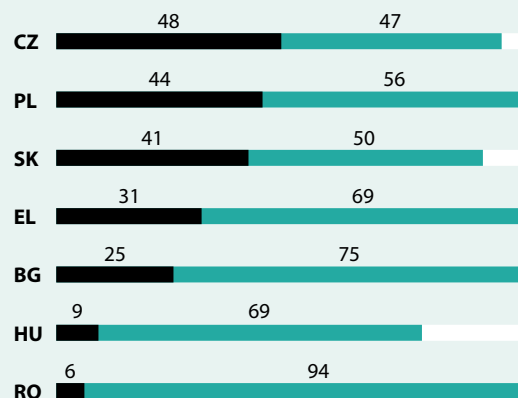
EU-MIDIS, întrebarea F5

Figura 15

Percepția asupra profilului în momentul opririi de control la frontieră (%)

În ultimele 12 luni

■ Da ■ Nu ■ Nu știu

EU-MIDIS, întrebarea G3

Atunci când au fost întrebați dacă sunt de părere că motivul pentru care au fost oprți de poliție în ultimele 12 luni ține de etnia lor – „profilul etnic” – rezultatele (figura 14) indică o situație constantă în ceea ce privește numărul opririlor și gradul de elaborare a profilului etnic. În această privință, Grecia se remarcă în rândul celor 7 state membre, comunitatea romă din această țară fiind intens supravegheată de poliție și considerând a fi discriminatoriu contactul cu aceasta din urmă. Implicațiile unei supravegheri discriminatorii intense pentru comunitățile de romi nu susțin dezvoltarea unei bune relații între poliție și comunitate, și explică nivelurile scăzute de victimizare raportate la poliție de către comunitatea romă.

Mai mult decât atât, respondenților li s-a solicitat să răspundă la întrebarea dacă au fost oprți de autoritățile din domeniul imigrației și autoritățile vamale sau de control la frontieră la intrarea în țară în ultimele 12 luni și, dacă da, măsura în care au considerat că oprirea s-a produs din motive ce țin de statutul de minoritar. Rezultatele ilustrate de figura 15 indică faptul că jumătate dintre respondenții de etnie romă din Republica Cehă sunt de părere că au fost oprți din cauza statutului de minoritar la întoarcerea în țară. Romii din Polonia și Slovacia înregistrează, de asemenea, un grad ridicat de profilare etnică efectuată de

În medie, în cele 7 state membre participante la sondaj, unul din doi romi oprți de poliție în ultimele 12 luni consideră că a fost oprt pe motive ce țin de etnie

autoritățile din domeniul imigrației și de autoritățile vamale și de control la frontieră. Comparativ, în Ungaria și România numărul celor care susțin că au fost tratați diferit este foarte scăzut.

Aceste concluzii vor fi cercetate în profunzime în cadrul rapoartelor EU-MIDIS viitoare.

O NOTĂ PRUDENTĂ ÎN MOMENTUL ANALIZĂRII REZULTATELOR FAVORABILE

S-a constatat că romii din Bulgaria (și într-o mai mică măsură cei din România) au furnizat în permanență răspunsuri mai favorabile la majoritatea întrebărilor sondajului în ceea ce privește nediscriminarea și absența victimizării, în comparație cu rezultatele altor grupuri de romi interviuate.

Se poate spune că aceste rezultate favorabile sunt determinate de faptul că romii din Bulgaria, după cum reflectă rezultatele sondajului, sunt mai izolați de societatea dominantă și activează în mod eficient într-o „societate paralelă” care stabilește rareori contacte cu lumea exterioară.

Această ipoteză este sprijinită și de datele EU-MIDIS care indică faptul că romii de origine bulgară se numără printre

minoritățile interviuate în toate statele membre cu cel mai slab contact cu poliția, care apelează rareori la serviciile din afara comunității lor și a căror rată a șomajului se ridică la 33%. Mai mult, din evaluarea bazată pe interviu referitoare la măsura în care locul de desfășurare a interviului este „un cartier locuit în special de imigranți/populații minoritare” a reieșit că 72% dintre interviuatori au răspuns afirmativ, ceea ce reprezintă cel mai mare procent înregistrat dintre toate grupurile de romi interviuate în cadrul sondajului EU-MIDIS.

Izolarea comunității rome din Bulgaria pare să îi protejeze pe membrii acesteia de discriminare și victimizare, în timp ce romii din alte state membre sunt mai expuși prin contactele regulate cu societatea dominantă și cu serviciile.

CONSIDERENTE PENTRU DEZVOLTAREA POLITICILOR

Rezultatele au arătat un nivel ridicat de discriminare și victimizare în rândul romilor din cele 7 state membre participante la sondaj, ilustrând, în același timp, un grad scăzut de conștientizare a drepturilor și de cunoștințe despre sau încredere în mecanismele de formulare a plângerilor. De asemenea, respondenții și-au exprimat lipsa de încredere în instituția poliției. Această situație este reflectată și de faptul că majoritatea incidentelor discriminatorii și a victimizărilor infracționale împotriva romilor nu sunt niciodată raportate unei organizații – fie administrate de stat, inclusiv poliția, fie organizații neguvernamentale.

Rezultatele relevă un număr de probleme pentru factorii de decizie politică și specialiștii care trebuie abordați în ceea ce privește situația romilor la nivel național și comunitar.

- Care este impactul politicilor și al planurilor de acțiune care funcționează în prezent la nivel comunitar și la nivelul statelor membre pentru soluționarea problemei discriminării romilor? Sunt adoptate exemple de bune practici, care să demonstreze atât pe termen scurt cât și pe termen lung îmbunătățirea situației romilor?
- Care sunt politicile sociale (ocuparea forței de muncă, locuințe, asistență medico-sanitară, asistență socială, acces la servicii, educație) cele mai vizate de instrumente de finanțare în vederea soluționării problemei discriminării romilor? Având în vedere rezultatele sondajului, acestea se orientează spre domenii de politici în care romii sunt foarte des discriminați? Pot ajunge la acei romi care experimentează numeroase experiențe legate de discriminare?
- Ce politici și planuri de acțiune există la nivel comunitar și la nivelul statelor membre pentru creșterea gradului de conștientizare în rândul romilor cu privire la drepturile lor și pentru asigurarea unui mediu în care aceștia să aibă încredere să raporteze tratamentul discriminatoriu, fiind convinși că plângerile vor fi tratate cu seriozitate și vor fi urmărite de organizațiile și autoritățile publice responsabile?
- Ce se poate face pentru soluționarea situației romilor în ceea ce privește experiențele lor legate de victimizare și, în mod special, de cele legate de victimizarea rasială și hărțuire? Cum poate fi promovată cultura unui serviciu public în rândul autorităților de aplicare a legii astfel încât romii să poată și să fie încurajați să raporteze poliției experiențele legate de victimizare?
- Care sunt implicațiile elaborării unui profil etnic al romilor de către autoritățile de aplicare a legii, autoritățile din domeniul imigrației și autoritățile vamale și de control la frontieră? Aceste practici amplifică identificarea activității infracționale și servesc la descurajarea criminalității sau îndepărtează și discriminează și mai mult comunitățile de romi atât în țările de origine, cât și atunci când își revendică dreptul la liberă circulație pe teritoriul UE?
- Experiența și teama de a nu fi discriminați îi determină pe unii romi să adopte strategii de viață din care situațiile posibile de discriminare lipsesc. Având în vedere efectul acestor strategii sau al acestei mentalități asupra tinerilor romi, ce se poate realiza prin intermediul programelor educative în vederea creșterii încrederii și gradului de conștientizare a drepturilor în rândul copiilor și tinerilor romi pentru ca aceștia să aspire la egalitate de șanse?

METODOLOGIA SONDAJULUI EU-MIDIS

Grupurile intervievate

Sondajul EU-MIDIS a intervievat respondenți din grupuri selectate de imigranți și minorități etnice din cele 27 de state membre ale UE. Grupurile-țintă au fost selectate pe baza informațiilor furnizate de Punctele Focale Naționale RAXEN ale Agenției – consorții de instituții din fiecare stat membru cu experiență în domeniul imigrației, al minorităților etnice și al rasismului, contractate pentru a desfășura cercetări pentru Agenție. Alegerea grupurilor-țintă permite compararea rezultatelor grupurilor minoritare din diferite state membre și ale țărilor în care au fost intervievate grupuri similare. Întrucât costurile aferente sondării tuturor grupurilor minoritare de pe teritoriul UE sunt prea ridicate, s-a optat pentru intervievarea celui mai mare grup sau al celor mai mari grupuri de minorități etnice sau de imigranți din fiecare țară și a celor considerate sensibile la tratamentul discriminatoriu și la victimizare.

În fiecare stat membru, au fost selectate pentru interviu între unul și trei grupuri-țintă alcătuite din cel puțin 500 de respondenți fiecare.

Eșantionare reprezentativă

Sondajul și-a propus să obțină rezultate pentru un eșantion reprezentativ al minorității sau al minorităților alese pentru interviu din fiecare stat membru. În acest sens, **metoda eșantionării pe cote a fost respinsă, abordându-se un procedeu de eșantionare treptată prin metoda itinerariului** pentru a ajunge la membrii minorităților selectate care, altfel, nu ar putea fi intervievați prin metode de eșantionare mai convenabile, cum ar fi contactarea organizațiilor neguvernamentale care se ocupă de minorități sau vizarea locurilor în care membrii grupurilor minoritare se adună în mod tradițional.

Agenția a derulat diferite procedee de eșantionare prin metoda itinerariului în șase state membre anterior adoptării metodei finale de eșantionare. Principala metodă de eșantionare a fost alcătuită din 3 etape: (i) itinerariul; (ii) enumerarea focalizată și

(iii) selecția gospodăriilor. În unele țări au putut fi utilizate datele demografice înregistrate pentru eșantionarea respondenților prin metoda itinerariului. Interviuurile au fost distribuite geografic pe baza statisticilor demografice disponibile, care au identificat areale medii și mari de concentrare demografică pentru grupurile-țintă (definite ca unități primare de eșantionare). În câteva state membre, în care abordarea prin metoda itinerariului nu a putut identifica într-o perioadă de timp dată un număr suficient de respondenți pentru interviu, s-a recurs la eșantionarea de către interviuator ca măsură de rezervă pentru a se întruni numărul necesar de interviuri.

Sondajul a fost efectuat în special în cele mai mari orașe din fiecare stat membru și în zonele metropolitane ale acestora. În cazurile în care, pe baza datelor demografice disponibile, grupul-țintă selectat s-a situat cu precădere în afara principalelor orașe, eșantionul a fost distribuit corespunzător. Prin aceste mijloace, rezultatele pentru fiecare stat membru – prin abordarea metodei de eșantionare treptată a sondajului – sunt reprezentative pentru grupurile care trăiesc în aceste locuri. Rezultatele sunt ponderate pe baza probabilităților de selecție pentru fiecare respondent intervievat.

Gallup Europe a desfășurat activitatea de teren pentru sondajul EU-MIDIS sub supravegherea personalului FRA care a luat parte la cursurile de instruire a interviuatorilor și a monitorizat activitatea de teren din statele membre selectate.

Pentru o descriere completă a metodei de eșantionare adoptate pentru sondaj, consultați „Raportul Tehnic” al EU-MIDIS, disponibil la:

www.fra.europa.eu/eu-midis

SCURTĂ DESCRIERE A GRUPURILOR DE ROMI INTERVIEWATE

Sondajul EU-MIDIS a colectat informațiile cu privire la caracteristicile personale ale fiecărui respondent, inclusiv: sex, vârstă, limbă maternă, cetățenie, țara de origine, durata șederii în țară, statutul profesional, venit, studii, religie sau credință. Toate rezultatele obținute în urma sondajului sunt anonime în scopuri statistice astfel încât nicio persoană să nu poată fi identificată. Toate informațiile au fost furnizate voluntar.

Mai mult decât atât – interviatorii au completat informații generale cu privire la cartierul în care s-a desfășurat fiecare interviu și împrejurările interviului; spre exemplu, dacă persoana interviuată a fost sau nu însoțită pe durata interviului.

Concluziile cu privire la caracteristicile respondenților și informațiile generate de interviator vor fi puse la dispoziție pe site-ul web al Agenției pentru cercetări ulterioare efectuate de părți interesate.

Origini

Sondajul EU-MIDIS a interviuat persoane de etnie romă din 7 state europene (Bulgaria, Republica Cehă, Grecia, Ungaria, Polonia, România și Slovacia). Conform rezultatelor sondajului, romii din aceste țări sunt predominant **minorități stabilite**, și anume, cetățeni născuți în țările în care sunt interviuați (97%-100%). Procentul de „imigranți” în rândul romilor este, de departe, cel mai ridicat în Republica Cehă, unde 12% dintre persoanele interviuate au declarat că s-au născut în afara țării (inclusiv în altă regiune din fosta Cehoslovacie – și anume Republica Slovacă).

Date socio-demografice

Romii din Grecia se află în cea mai defavorizată situație din punctul de vedere al **educației** – numai 4% dintre aceștia au raportat o durată de școlarizare de cel puțin 10 ani, sugerând faptul că majoritatea respondenților au absolvit cel mult școala primară. Mai mult decât atât, 35% dintre romii interviuați în Grecia sunt analfabeți. Acest procent este de 11% în Polonia, 10% în România și 5% în Bulgaria. Chiar și în statele membre în care analfabetismul romilor nu este o problemă recurentă, procentul celor care își continuă studiile pe parcursul ciclului gimnazial (de exemplu, au peste 9 clase) rămâne destul de scăzut: 22% în Bulgaria, 36% în Ungaria și 38% în Slovacia.

La momentul efectuării interviului, cel mai ridicat procent al romilor cu **locuri de muncă** remunerate (activități independente sau locuri de muncă cu jumătate de normă sau cu normă întreagă) este înregistrat de Republica Cehă cu 44%. La polul opus, se află România cu numai 17% și Polonia cu 18%; celelalte rate de ocupare a forței de muncă sunt după cum urmează: Bulgaria, 32%, Grecia, 34%, Ungaria, 31%, Slovacia, 25%. Concomitent, media de vârstă a eșantioanelor nu variază semnificativ de la o țară la alta astfel încât să afecteze în mod „natural” ratele de ocupare a forței de muncă: aceasta este cuprinsă între 35 și 39 de ani.

Context cultural

Deși romii sunt menționați aici ca fiind un „grup”, cititorii trebuie să rețină faptul că există diferențe majore între și în interiorul populațiilor de etnie romă din UE. Sondajele privind populația majoritară compară adesea rezultatele statelor membre fără a ține seama de diferențele existente între populațiile participante la sondaj – rezultatele sondajului EU-MIDIS trebuie interpretate ținând seama de diversitatea culturală și componența grupurilor de romi interviuate.

Spre exemplu: atunci când sunt chestionați cu privire la **limba maternă**, 47% dintre romi declară că vorbesc o altă limbă maternă decât limba (limbile) națională(e) oficială(e) a(ale) statului membru. Răspunsurile oferite de romii interviuați din diferite țări sunt foarte variate, spre exemplu, 100% dintre romii din Ungaria declarând că limba maghiară este limba lor maternă, în timp ce în Bulgaria doar 25% susținând că limba bulgară este limba lor maternă. În ceea ce privește **religia**, în general, opțiunile romilor nu diferă semnificativ față de cele ale populației majoritare din statele membre; cu toate acestea, în Bulgaria o parte dintre romi este de religie musulmană. Pe de altă parte, destul de puțini romi declară că nu aparțin niciunei religii (cei mai mulți în Republica Cehă, 26%, și în Ungaria, 16%, în celelalte state înregistrându-se procente sub sau apropiate de 6%). Aproximativ unul din 10 respondenți din Slovacia, Grecia și Polonia a declarat că de obicei poartă **articole vestimentare specifice grupului etnic**; în celelalte state membre nimeni nu a considerat că vestimentația este specifică etniei.

Segregarea

Potrivit interviuatorilor, care au vorbit cu romii în diferite locuri din statele membre, segregarea spațială este mare în rândul romilor, acestia trăind în zone populate predominant de alți romi: cel mai mult în Bulgaria (72%), România (66%), Slovacia (65%) și Grecia (63%). Implicațiile acestui fapt trebuie avute în vedere când se analizează rezultatele, întrucât nivelurile ridicate de segregare spațială indică faptul că respondenții sunt rupti de societatea dominantă, ceea ce pe de o parte înseamnă că întâmpina niveluri înalte de discriminare, dar, pe de altă parte îi poate ține la adăpost de tratamente discriminatorii, deoarece contactul cu societatea dominantă este limitat.

Agenția pentru drepturi fundamentale a Uniunii Europene

EU-MIDIS

Sondajul Uniunii Europene privind minoritățile și discriminarea

Date în obiectiv Primul raport:

Romii

Proiectare & culegere: red hot 'n' cool, Viena
Tipografie: Elanders Hungary Kft., Budapesta

2009 - 16 pp, - 21 x 29.7 cm

ISBN-13: 978-92-9192-376-2
TK-78-09-588-RO-C

Copyright OSCE

Un mare volum de informații cu privire la Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene este disponibil pe internet. Acesta poate fi accesat prin site-ul FRA (<http://fra.europa.eu>).

© Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, 2009

Reproducerea este permisă, cu excepția utilizării în scopuri comerciale, cu condiția ca sursa să fie recunoscută.

ISBN 978-92-9192-376-2

789291 923762

TK-78-09-588-RO-C

VIZITAȚI:

www.fra.europa.eu/eu-midis

DE ASEMENEA, CONSULTAȚI:

RAPORTUL TEHNIC (ON-LINE)

SONDAJUL DE OPINIE (ON-LINE)

ÎN CURÂND:

DATE ÎN OBIECTIV – NORD-AFRICANII

DATE ÎN OBIECTIV – AFRICANII DIN REGIUNEA SUBSAHARIANĂ

DATE ÎN OBIECTIV – CONȘTIENȚIZAREA DREPTURILOR

DATE ÎN OBIECTIV – APLICAREA LEGII